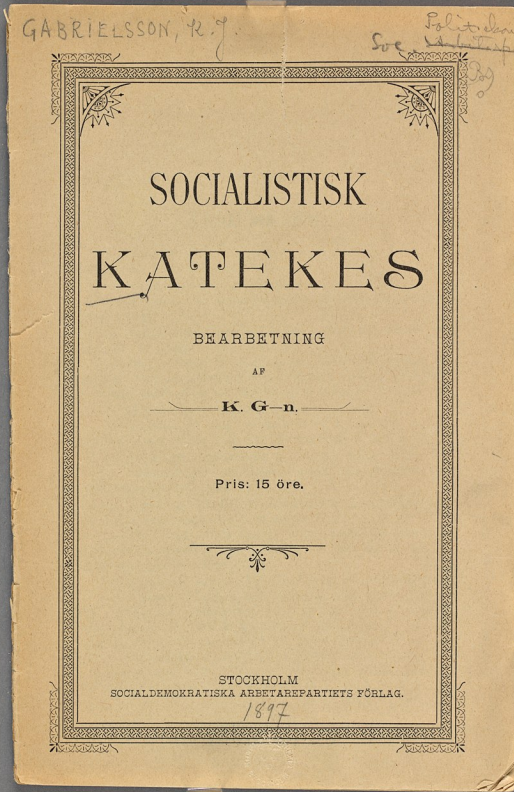

Gabrielsson, Karl Johan

Socialistisk katekes /

Tryck 54 E c Br. 1897

Tillkomstår 1897

Digitaliserad år 2015

National Library
of Sweden

GABRIELSSON, R. J.

Politiska
Soc. & Lit.
Bog

SOCIALISTISK KATEKES

BEARBETNING

AF

K. G-n.

Pris: 15 öre.

STOCKHOLM
SOCIALDEMOKRATISKA ARBETAREPARTIETS FÖRLAG.

1897

Kungl. biblioteket

0 0000 000103557

STOCKHOLM
ARBETARNES TRYCKERI 1897

I.

Kapital och arbete.

1. *Hvem är du?*

— Jag är en arbetare.

2. *Hvad menar du med arbetare?*

— En som utför samhällsnyttigt arbete eller gör samhället nyttiga tjänster.

3. *Måste inte hvarje människa arbeta, för att bli ansedd som en nyttig samhällsmedlem?*

— Nej, ett fåtal tillegnar sig hufvudparten af arbetets afkastning i form af dividender, räntor, oskäligen löner och pensioner. Detta fåtal betraktar sig som den nyttigaste delen af mänskligheten.

4. *Hvarför anser du den meningen oriktig?*

— Emedan jag tror att en hvar väl har naturlig rätt till frukterna af sitt arbete, men icke till frukterna af andras.

5. *Hvem njuter frukterna af andras arbete?*

— Arbetsgifvaren, kapitalisten, enhvar som åtnjuter fördelar genom andras arbete.

6. *Anser du då inte arbetsgifvarens, kapitalistens och tjänstemannens verksamhet som arbete?*

— Helt visst arbeta många af de nämnda och göra samhället nyttiga tjänster. Men förskaffar det dem rätt att tillegna sig afkastningen af andras arbete?

7. *Hur kan någon taga frukterna af andras arbete?*

— Genom att alla produktionsmedel, jord, grufvor, maskiner, verktyg och råvaror ägas af ett mindre antal kapitalister, hvilka för att få vinst af dessa medel måste köpa de icke besittandes, arbetarnes, arbetskraft till lägsta möjliga pris. Detta pris är arbetslönen. Den får aldrig bli så hög, att den åter upp kapitalistens vinst, ehuru på längden icke håller så låg, att den icke åter ersätter kostnaderna för arbetskraftens framalstring.

8. *Hvilka äro kostnaderna för arbetskraftens framalstring?*

— De innefatta i sig allt som är nödvändigt till lönarbetarens lifsunderhåll och till fortplantningen af hans »ras». Men som det nödvändiga lifsunderhållet är beroende af lefnadsvanorna, så vexla lönerna efter orter och tider. I allmänhet motsvaras högre löner af större arbetsmängd från arbetaren, eljest skulle kapitalisterna förlägga sina affärer uteslutande till sådana trakter, där arbetarnes lifsunderhåll står lägst.

9. *Arbetarne behöfva sålunda blott besitta högre lefnadsvanor, för att erhålla högre löner?*

— Om de vore eniga och uppträdde beslutsamt, kunde de hindra kapitalisterna från att nedtrycka deras lifsunderhåll. Lönen kan dock icke under nuvarande förhållanden drifvas upp så högt, att arbetsgifvarens och kapitalistens vinst därigenom riskeras. För att hela vinsten af arbetet skall kunna tillfalla dem som arbeta, sedan afdrag afgjorts till underhåll af svaga, till kostnaderna för gemensamma samhällliga angelägenheter m. m., fordras ett nytt samhälle, byggt efter andra principer än det nuvarande.

10. *Hvarför söka arbetsgifvarne splittra arbetarne och hindra dem från att organisera sig?*

— Emedan arbetarnes enighet är stridande mot arbetsgifvarnes intressen. Arbetarnes sammanslutning motarbetas med alla möjliga medel: strejkparagrafer, svarta listor, förföljelser mot arbetarnes »ledare» m. m. Ty kapitalets intresse kräfver arbetskraft till billigaste pris och så länge arbetarne gå oeniga, nedtrycka de hvarandras löner.

11. *Huru sker det?*

— Genom att den mänskliga arbetskraften blifvit en vara, för hvilken finnes en fri marknad med tillbud och efterfrågan. Då emellertid ägaren af varan arbetskraft måste sälja den, om han inte vill förhungra, men köparen kapitalisten kan vänta, så befinner sig säljaren arbetaren i en tvångsställning.

12. *Men du måste dock medge att inom samma arbetsgren betalas olika löner, och att den duglige får mera än den oskicklige; den flitige mera än den late?*

— Ja, kapitalet aflönar den arbetaren bättre, som genom sin flit och duktighet förstorar dess vinst; och det fins arbetare som jakta sig till döds för ett par öre mera i timman. Sådana äro kapitalets älsklingar. Men på förhållandet mellan kapital och arbete ha undantagsfallen intet inflytande.

13. *Vet du också att kapitalet ofta låter arbetarne få andel i vinsten?*

— Det vet jag mycket väl. Det är en plump kapitalistisk fint, för att sporra arbetarne till än större ansträngningar, genom hvilka kapitalets vinst mångdubblas. Den lilla lönförhöjning, arbetaren därigenom kan erhålla, står icke i något som hälst rimligt förhållande till den hastigare förbrukningen af hans arbetskraft.

14. *Du sade att produktionsmedlen befinna sig i kapitalisternas händer. Vet du inte att äfven arbetare besitta maskiner och verktyg, genom hvilka de förtjäna till sitt lifsuppehälle. Jag vill endast påminna dig om symaskinen. Är ägaren till en symaskin kapitalist?*

— Om ägaren till symaskinen själf förvärfvar sitt lifsuppehälle genom densamma, som t. ex. skraddaren, så är han en arbetare och icke en kapitalist. Den däremot, som äger symaskiner och låter andra arbeta med dem, för att draga vinst af deras arbete, är en kapitalist.

15. *Huru tillgår det, att ägaren till produktionsmedlen drager oberättigad fördel af andras arbete?*

— Genom att han låter arbetarne arbeta längre tid åt sig, än han betalar för.

16. *Förklara mig det genom ett exempel.*

— Arbetsgifvaren X. inrättar en skofabrik. Han hyr fabrikslokaler, köper maskiner, verktyg och råvaror, samt anställer tjugo arbetare, hvilka han betalar dels dag- och veckolön, dels efter ackord. Låt oss antaga att hr X. är en undantagsvis välvillig man och alldeles obekant med lagarne för mervärdets uppkomst. Han vet blott, att de af honom anställda tjugo arbetarne kunna, med de verktyg och maskiner som äro för handen, tillverka tjugo par stöflar på sex timmar och han beslutar därför att införa en sex-timmars arbetsdag, emedan han tror sig finna sin räkning vid en daglig produktion af tjugo par stöflar. Han kalkylerar därvid på följande sätt:

Arbetslön för tjugo arbetare à 3 kr.	kr. 60:—
Råvaror, slitning af maskiner, kapitalränta och öfriga omkostnader	» 80:—
Tillverkningskostnaden för tjugo par stöflar.....	kr. 140:—
eller 7 kr. pr par.	

Då han vill förtjäna på affären, så utbjuder han stöflarne för 9 kr. paret, men finner därvid till sin förskräckelse att andra fabrikanter sälja samma slags stöflar för 7: 50 paret. En vän fäster hans uppmärksamhet på, att de andra fabrikanterna låta sina arbetare arbeta tio timmar och längre pr dag, samt råder honom att göra detsamma. Hr X. ökar nu arbetstiden till 10 timmar och ser nu hur riktigt den kloke vännens råd var. Nu ställer sig räkningen på följande sätt:

Arbetslön för tjugo arbetare à 3 kr.	kr. 60:—
Råvaror etc. för 33 par stöflar.....	» 132:—
Tillverkningskostnaden för 33 par stöflar.....	kr. 192:—

Nu kostar hvarje par honom endast 5 $\frac{3}{4}$ istället för 7 kr. och hr X. kan nu lika bra som konkurrenterna sälja för 7: 50 paret och förtjänar ändå en vacker slant därvid. Ty hans arbetare hade förut blott frambringat ungefär stöflarnes värde, medan de nu, med fyra timmars merarbete, frambringa *mervärde*, som flyter i hr X:s fickor.

17. *Blir förhållandet detsamma äfven inom småhandtverket?*

— Naturligtvis! En skräddare, som sysselsätter gesäller och lärlingar, hvilka blott erhålla den gängse lönen, drar vinst af deras arbete på samma sätt som köpmannen-fabrikanten, hvilken blir rik på sina arbetares arbete.

18. *Men vet du då ingenting om kapitalistens och arbetsgifvarens risk?*

— Därom vet jag alldeles tillräckligt! Risken är för den enskilde arbetsgifvaren ofta mycket stor och förorsakar stundom förlusten af hans förmögenhet. Men jag har icke att göra med den enskildes öde, utan med en hel klass' sociala verksamhet. I den kapitalistiska produktionsprocessen står kapitalistklassen mot lönarbetareklassen. Arbetsgifvarens risk uppstår icke genom arbetarne, utan genom en samverkan af kapitalistiska faktorer. Föröfrigt är den försvinnande liten gentemot vinstmöjligheterna, hvilket bevisas af kapitalets stora tillväxt i alla länder.

19. *Du talar om kapitalistisk produktion, hvad är det?*

— Ett frambringande af varor vid hvilket ägaren af produktionsmedlen stoppar öfverskottet i sin ficka, sedan han köpt arbetarnes arbetskraft till gängse pris, d. v. s. använt den längre tid än han betalt för.

20. *Du vidhåller således att arbetsgifvaren icke betalar arbetarens arbetskraft till dess fulla värde?*

— Arbetskraftens bytesvärde, liksom andra varors, rättar sig efter kostnaderna för dess frambringande. Men då köparen af arbetskraften icke betalar mera, kan man icke härför förebrå honom personligen. Ingen kapitalist eller arbetsgifvare kan varaktigt undandraga sig de ekonomiska lagarne eller motsätta sig dem. Därför betonar jag att det är *systemet*, af hvilket alla äro beroende, som måste ändras. Det kapitalistiska produktionssättet låter arbetaren, »frambringaren af allt värde» hungra, medan arbetets afkastning beständigt ökas.

21. *Du säger att utsugningen af arbetskraften icke kan afskaffas under det nuvarande systemet, under hvilka förhållanden kan den då afskaffas?*

— Endast genom att produktionsmedlen öfvergå från att vara enskild egendom till att bli samhällelig. Samhället har intet intresse af att utsuga sina medlemmar, medan den enskilde, så snart han äger produktionsmedel, är tvungen därtill, om han inte frivilligt vill uppgifva sin sociala ställning.

22. *Hvad kunna arbetarne göra för att påskynda införandet af samhällelig produktion?*

— Mycket! Först måste de dock lära känna sin klass' ställning, lära sig bli »klassmedvetna». Vidare måste de organisera sig och inträda i klasskampen, samt göra allt för eröfrande af den politiska makten i samhället.

23. *Hvad är klassmedvetande?*

— Det är medvetandet om samhörigheten (solidariteten) inom en klass, samt om klassens intressen. Lönearbetarne uppnå ett sådant medvetande då de få syn på det ekonomiska sammanhanget mellan fattigdom och förbrytelser, sjukdom och okunighet, rikedom och herravälde, vetande och sundhet och genom insikten att de flesta politiska och sociala företeelser ha sitt ursprung i motsatsen mellan besittande och icke besittande klasser.

24. *Hafva blott de sistnämnda klassmedvetande?*

— Nej, de besittande klasserna äro mycket mera genomträngda af klassmedvetande, de göra både instinktivt och fullt medvetet allt, för att bibehålla och stärka sin klass' herradöme.

25. *Hvarför säger du att klasskampen och eröfrandet af den politiska makten äro nödvändiga?*

— Emedan klasskampen är den nödvändiga följden af klassväldet, hvilket återigen kan afskaffas endast genom att arbetareklassen eröfrar och använder den politiska makten. Striden måste utkämpas på det politiska området, utan att dock den fackliga kampen, som också till stor del är af politisk natur, försummas.

26. *Hvad måste enligt din mening de herrskande klasserna minst medgifva, för möjliggörandet af fri utveckling åt arbetareklassen i politiskt och socialt hänseende?*

— De måste först och främst göra till sanning alla på papperet stående medborgerliga rättigheter och i lag garantera arbetarne från arbetsgifvarehåll okränkbar rätt till sammanslutning, full församlings- och demonstrationsfrihet m. m.; därjämte medgifva en förkortning af arbetstiden i öfverensstämmelse med den nuvarande utvecklingen. Men kapitalisterna äro slagna med blindhet.

27. *Hvarför äro de emot en förkortning af arbetstiden?*

— Emedan de frukta en förminskning af mervärdet. Jag har redan sagt att arbetsdagen sönderfaller i två delar; å den ena delen frambringas värdet för råvaror, slitningen af verktygen och arbetslönen, å den andra mervärdet, kapitalistens vinst. Kapitalisterna frukta att förkortningen skulle träffa blott den senare delen. I verkligheten blefve dock en del af den borttagna tiden ersatt genom förbättring af arbetsmetoder och redskap (produktivitet) och större hastighet i arbetet (intensitet), hvarigenom kapitalistens förlust genom arbetstidens förkortning blefve ganska ringa och i flesta fall ingen.

28. *Äro kapitalisterna äfven af andra skäl emot en förkortning af arbetstiden?*

— De frukta också att arbetaren genom friheten skall få högre anspråk på lifvet och ställa upp högre lönefordringar. De frukta äfven att en förkortning af arbetstiden skall förminska den industriella reservarmen?

29. *Hvaraf består denna reservarme?*

— Af arbetslösa, hvilkas antal ökas i samma grad som det kapitalistiska produktionssättet utvecklas. Vidare af arbetare, hvilka kapitalet efterskrifver från efterblifna landsändar, samt af kvinnor och barn, hvilka nöja sig med mindre än jag ifråga om mat och kläder. Alla dessa använder kapitalet också som *lönedpressare* gentemot de sysselsatta arbetarne. Reservarmen blir outhärligt större, om icke arbetstiden förkortas.

30. *Hur så?*

— Emedan den kapitalistiska produktionen förutsätter en fri marknad, ja, på ett visst utvecklingsstadium världsmarknaden. Då produktionen är planlös, uppstå stockningar, äfven öfverproduktion kallade. Det är kriserna. Förr inställde de sig periodvis, nu äro de stående, på grund af den tilltagande massfattigdomen och den växande konkurrensen. Korta perioder af uppsving föranleda efterfrågan efter arbetskraft. Genom inträdande uppehåll i denna efterfrågan, genom minskning i arbetskraftens värde och köpkraftens sjunkande stötes en allt större del af lönarbetarne ned bland de arbetslösa och därifrån till lumpproletariatet.

31. *Kapitalet är sålunda till stor skada och bäst vore väl att alldeles afskaffa detsamma?*

— Ingalunda. De missförhållanden jag skildrat bero icke på att kapitalet finnes till, utan på att det icke användes rätt. För att förstå detta måste vi dock göra klart för oss hvad som menas med kapital.

32. *Hvad är kapital?*

— Kapital är upphopad arbete, som begagnas till framskaffande af nytt värde. Att vara kapitalist är att äga något, hvilket gifver inkomster utan ens eget arbete, något som, så snart det sättes i förbindelse med mänskligt arbete, frambringar nytt värde. Kapital är icke blott pengar, utan kan också bestå af råvaror, jord, statspapper och tusen andra ting.

33. *Sålunda är också trädgården, från hvilken jag får mina grönsaker, ett kapital?*

— Nej, den blir det först om du arrenderar ut den och får en inkomst genom din arrendators arbete, eller om du för dina trädgårdsalster till togs. Det moderna kapitalets väsen består däri, att det i förbindelse med mänskligt arbete åt sin ägare frambringar mervärde som utgår i form af ränta, vinst etc.

34. *Det stämmer icke. Köpmännen, som handla med varor, bankirerna, som utlåna pengar, draga dock icke sin vinst ur andras arbete?*

— Icke alltid direkt kanske, men indirekt. Handels och öckrarekapitalet köper och säljer varor och pengar, men det säljer dyrare än det köper och utlånar pengar mot ränta. Om det sålunda icke tager vinsten direkt ur andras arbete, så tager

det den i stället från personer som förut fått den genom sådant. Det låter i sådana fall förut uppsügen vinst, framalstrat värde, byta plats.

35. *Du tror sålunda inte på möjligheten af att varaktigt förbättra arbetarnes ställning under det nuvarande ekonomiska systemet?*

— Nej! Inte så länge den privata äganderätten till produktionsmedlen består.

36. *Genom hvilka medel kunna då produktionsmedlen göras till samhällelig egendom?*

— Först och främst genom det tilltagande medvetandet om nödvändigheten af en sådan åtgärd, genom arbetarnes växande klassmedvetande och deras starkare deltagande i klasskampen; vidare genom kapitalismens egen utveckling. Under det kapitalet utsuger arbetarne, föra kapitalisterna sins emellan en icke mindre fruktansvärd tillintetgörelsekamp. De stora söka förgöra de små med alla möjliga medel.

37. *Huru sker det?*

— Genom trustar, karteller, ringar och monopol. Sedan de större kapitalisterna förintat sina svagare konkurrenter, börja de att på sitt sätt reglera produktionen. Därigenom sparas arbetskraft, hvarigenom arbetare blifva brödlösa. Petroleum- och bomullstrustar, sockerkarteller och kopparringar äro exempel härpå. Vid sådana företag, liksom vid aktiebolag etc., träder kapitalistens person allt mer i bakgrunden och den kapitalistiska produktionen blir allt mer opersonlig.

38. *Måste den kapitalistiska utvecklingen taga denna väg?*

— Ja; ty den beständiga utvecklingen af maskiner och arbetsredskap förorsakar, att de smärre företagen, som ha mindre kapital, bli efter de större. Blott de sistnämnda förmå hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen.

39. *Skall arbetareklassen åse denna utveckling med korslagda armar?*

— Ingalunda. Jag har redan sagt att kunskapen om deras egen ställning drifver arbetarne att deltaga i klasskampen. Dessutom kunna de gifva utvecklingen en bestämd riktning genom kraften hos sin målmedvetna vilja. De kunna genom sammanlutning skydda sig från den kroppsliga och sedliga urartning, hvarmed de hotas af det kapitalistiska produktionssystemet. Detta är den socialdemokratiska arbetarörelsens närmaste mål och därför fordra vi arbetareskyddslagstiftning och åttatimmarsdag.

II.

Folkets ställning.

40. *Hvad du hittills skildrat gæller blott l nearbetarne. Du måste dock medge, att andra klasser bland småfolket befinna sig i en gynsamnare ställning?*

— Nej! Om man med småfolk menar handverkare, eller andra som f r sitt l fsuppeh lle äro hänvisade till sin arbeidskraft, så finner jag att alla lager bland småfolket befinna sig i samma ställning.

41. *Men handverkare och yrkesidkare kunna dock svinga sig upp genom sparsamhet och omtanke?*

— Endast i särskilt lyckliga fall. De äro icke bättre, ofta sämre d ran,  n l narbetaren. Handverkaren måste hålla jämna steg med storfabrikanten och kan icke tillverka så billigt som denne. Så är det äfven med deu mindre butik garen.

42. *Hvarför?*

Oafsedt handverkarens mindre produktionsförmåga, som är en följd af mindre kapital och bristande blick för marknaden, framgår det af en enkel beräkning. En kapitalist som årligen låter framställa varor f r 100,000 kr. kan reda sig med en nettovinst af 5 %, alltså med 5,000 kr., medan en handverkare, som framställer varor f r 10,000 kr., icke kan reda sig med 5 % vinst, utan måste ha minst 20 %. Det  r en af orsakerna till att stordriften uttränger sm driften.

43. *Kan man inte hjälpa den senare genom att upphäfva eller inskränka näringsfriheten?*

— Nej, ty näringsfriheten  r det borgerliga samhällets l fsprincip; om man vill upphäfva näringsfriheten, f r man också lof att förbjuda användandet af våra mekaniska hjälpmedel jämte ånga, elektricitet och gas, samt återvända till medeltidens produktionsst tt.

44. *Hvad tänker du om fordran på yrkeskunnighet f r den som skall till tats drifva ett yrke?*

— Den beror på sj lfbedr geri. Om den icke finge inneha affär i ett fack, som icke lärt yrket, så komme kapitalisterna att sätta sina söner i lära, där de icke kringginge lagen genom att skaffa sig bulvaner, som skenbart vore ägare medan kapitalisten läge bakom och togo vinsten. Sm driften vore lika ohj lpt.

45. *Huru förhåller det sig med småbönderna; äro inte de i en bättre ställning än stadsborna?*

— De äro ännu värre därän. De sakna de tillfällen att handla gemensamt, som stadsborna ha; landtmannen kan heller icke så lätt öfvergå till ett annat yrke. Bonden är slaf under sin egendom, hvilken han måste bearbeta åt storkapitalet.

46. *Hvarpå beror det?*

— På bondens skulder och på den kapitalistiska utvecklingen. Genom den sistnämnda har bonden drifvits in i pänningaffärer som kräfva beräkningar, hvilka bonden icke är mäktig (se Norrlands bönder och träbolagen). På grund af ojämn konkurrens med de större godsägarna och den revolution som faktiskt under en följd af årtionden ägt rum i våra lefnadsförhållanden, m. m., har småbonden måst sätta sig i skuld.

47. *Du betraktar då inte småbonden som en fri jordägare, utan snarare som en lönarbetare?*

— Han är ofta värre därän än lönarbetaren. Han lefver i den villomeningen, att han är en fri, själfägande man och måste dock arbeta åt hypoteksbanken lika hårdt, som en gång hans förfäder arbetade åt feodaladeln. Sådana bönder, och de äro många, hvilkas skulder uppgå till hälften och mera af deras jords taxeringsvärde, äro lönarbetare åt kapitalet.

48. *Kan man inte förbättra ställningen genom spanmåls- och kreaturstullar?*

— Nej, ty de små jordbrukarne ha allt för litet att sälja och tullarna komma blott de större jordägarna till godo. Tullarne fördyra allt hvad den fattige behöfver och försämra därför äfven småböndernas ställning.

49. *Hvad gör regeringen för att förbättra folkets ställning?*

— Hon förnekar att det är så dåligt som det är för det folk, som hon pressar ned till jorden genom skatterna och militarismen.

50. *Hvarför handlar hon så?*

— Emedan hennes intressen äro desamme som de besittande klassernas.

51. *Hur kan då småfolket hjälpas?*

— Genom att det hjälper sig själf och undandrager sig de besittande klassernas förmynderskap. Men då de sistnämnda göra allt för att hindra folkets själfstyrelse, måste det använda hela sin kraft på att skaffa sig den politiska makten.

52. *Huru skall det ske?*

— Genom att öfverallt genomdrifva fordran på *lika, allmän och direkt rösträtt* till stat och kommun, samt genom att till de lagstiftande församlingarne välja män, hvilka obetingat företräda småfolkets intressen; kort sagt: socialdemokrater.

53. *Det bestående rösträttssystemet omöjliggör sådana val!*

— Då måste folket öfva så starkt tryck på regeringen och partierna, att dessa tvingas ändra lagarne. I England, Österrike och Belgien har det skett så.

54. *Du tror att småfolkets ställning kan förbättras genom val af socialdemokrater?*

— Helt visst, ty de skulle bringa regeringen och de andra partierna till reformer.

55. *Hvilka åtgärder skulle socialdemokraterna vidtaga om de komme till makten?*

— Först och främst komme de att ingå sådana förbindelser med andra nationer, att de stående härarne kunde afskaffas, hvarigenom årligen många millioner blefvo sparade. Samtidigt härmed och därefter finge öfverförandet af produktionsmedlen från kapitalisterna till staten börja försiggå, hvarvid man först hade att börja med storindustrin.

56. *Du anser sålunda att socialismen ensam är i stånd att förbättra småfolkets ställning?*

— Ja! Socialismen kommer lika nödvändigt att aflösa det borgerliga samhället, som detta på sin tid aflöste det feodala.

57. *Om folket har så små rättigheter, som du säger, så har det väl också mindre plikter?*

— Tvärtom! Dess rättslöshet står i motsatt förhållande till de bördor, det måste bära. Folket är de rikets och mäktiges, lättingarnes och utsugarnes packåsa.

58. *Öfver allt?*

— Allt efter folkets politiska mognad. I Sverge har småfolket alltid haft att lyda, hålla munnen och betala sina skatter, af hvilka de indirekta, tullar och andra pålagor, varit de drygaste.

59. *Skattar inte en hvar efter sin förmåga vid det indirekta skattsystemet och förbrukar inte den rike mera än den fattige?*

— Nej, ty de indirekta skatterna gifva blott resultat om de upptagas å allmänt nödvändiga lifs- eller njutningsmedel, som

konsumeras af folket, t. ex. spanmål, fläsk, kaffe, salt, fotogén, socker m. m. Och då den till lifsuppehållet använda delen af en familjs inkomster är större ju mindre inkomsterna äro, så ha de fattige att bära den jämförelsevis tyngsta skattebördan. En rik familj på fem personer och med 10,000 kr. årsinkomst förbrukar icke tio gånger så mycket bröd, socker, kaffe, salt fotogén m. m. som en familj på 5 personer med 1,000 kr:s inkomst.

60. *Har det inte alltid varit så?*

— Inte i samma grad! Folket var förr inte så hårdt be- tungat som nu. Genom det indirekta skattesystemet lyckas man dock hemlighålla den saken, ty om folket finge på en gång och direkt i kontanter lägga ut de summor, man nu genom tullar och slika pålagor plockar ur dess fickor, så skulle det göra uppror.

61. *Hvarför äro skattebördorna nu så tunga?*

— På grund af militärväsendet och den allmänna misshus- hållningen med statens medel. Militarismen lägger beslag på en oerhörd mängd arbetskraft som kunde användas till det ge- mensamma bästa och gifver öfverklassinkomster och dito ställ- ning åt en mängd officerare. Den hindrar också nationens sed- liga och andliga framsteg genom att upphetsa till s. k. patriotism gent emot andra folk.

62. *Fins det inte partier som kämpa för folkets rättig- heter och för afskaffande af nöden?*

— Intet utom socialdemokratin, ehuru alla partier utgifva sig som folkets vänner.

63. *Räknar du inte liberaldemokraterna till dessa?*

— Nej! Ty de söka upprätthålla den tron, att allt blir väl endast folket kommer i besittning af den politiska friheten, medan den friheten dock hufvudsakligast blott kan vara ett medel till eröfrande af den ekonomiska friheten. Liberaldemokraterna vilja ha kvar det nuvarande produktionsystemet med dess allas krig mot alla och motarbete produktionsmedlens socialisering, hvilket är detsamma som att motarbete utvecklingen.

III.

Hvad socialdemokratien vill.

64. *Hvem är du?*

— Jag är en socialdemokrat.

65. *Hvad menas med socialdemokrat?*

— En som vill att folket skall ha oinskränkt självbestämmerätt och som vill öfvertyga det om att de sociala missförhållandena kunna afskaffas endast genom det socialdemokratiska produktionssättet.

66. *Hvad menas med socialistisk produktion?*

— En tillverkning vid hvilken varor icke längre planlöst frambringas för okända köpare och okända behov, och hvilka varor handelskapitalet bemäktigar sig för att sälja dem med vinst. Med socialistisk produktion menas tillverkning af förnödenheter till allas kroppsliga och andliga behov, icke tillverkning för tillfredsställande af kapitalets vinsthunger.

67. *Huru skall samhället kunna bestämma hur mycket det behöfver?*

— På grund af arbetsfördelningen och den utvecklade tekniken kommer varutillverkningen att bedrifvas af yrkesgrupper. Genom förnuftig statistik, till hvilken man får godt om medel sedan en mängd nu förekommande, men för en sund utveckling onödiga utgifter bortfallit, blir det lätt att utröna hur mycket hvarje yrkesgrupp har att frambringa för fyllandet af det allmänna behovet.

68. *Hvem bestämmer afsättningsområdet, sedan det fria varuutbytet upphört att existera?*

— Ett af alla yrkesgrupperna gemensamt valdt folkekonomicrådet. *Det blir framtidens regering.* Föröfrigt få en mänga yrken, såsom bagare, slaktare, skraddare m. fl., på sin lott att tillfredsställa lokala behov.

69. *Kan det socialistiska produktionssättet införas äfven vid jordbruket?*

— Ja! Där stordrift är fördelaktigast inom jordbruket kunna trakter eller grupper af landtfolk besitta och bruka maskiner gemensamt. Och där smådrift passar bättre går det också an att arbeta så att säga till ett bo. Enskilda få bruka jordstycken, som de fått sig upplåtna af det allmänna, men produk-

terna, i hvad de öfverstiga jordbrukarnes och deras familjers egna behof, användas, liksom andra yrkens produkter, i enlighet med den statistik som utarbetats genom folkekonominrådet. Detta på det också jordbrukaren må få sin del af de kulturens alster, som frambringas inom andra yrkesgrenar, och slippa uteslutande existera på de jordbruksalster, han själf frambringar, och slippa arbeta en lång arbetstid under små ekonomiska förhållanden. Genom dylikt samarbete med det öfriga samhället kan lifvet bli rikt äfven för jordbruksarbetaren.

Som öfvergångsform till detta kan dock tänkas en sammanlutning af små jordbrukare redan i det nuvarande samhället, för inrättandet af gemensamma lånekassor, för gemensamma inköp af varor och d:o försäljning af jordbruksalster m. m., hvilket redan börjat i smått praktiseras i ett och annat land, och som tydligen kan efter hand utvecklas till ett samhällstillstånd inom jordbruket sådant det bör vara.

70. *I det socialistiska samhället kommer ju den late att erhålla lika mycket som den flitige?*

— Den som icke vill arbeta skall icke häller äta. Föröfrigt faller det vid en förnuftig arbetsindelnig ett så ringa kvantum samhälligt nödvändigt arbete på hvarje enskild, att säkert ingen hvarken behöfver eller vill draga sig undan sin del. Nu är det så att mången lat erhåller hundra- ja, tusenfaldt mera än den flitige.

71. *Samhället blir dock ett slags tukthus?*

— Ja, om man så vill benämna ett tillstånd under hvilket alla ha lika rättigheter och där inga näringsbekymmer finnas. Men detta tukthus blir ett *paradis* jämfört med det nuvarande kapitalistiska tukthuset, i hvilket det stora flertalet är piskat att lyda fabrikspipan eller herrgårdsklockan eller svälta, och där äfven det s. k. själfägande småfolket lefver af storkapitalets nåd, men ändå måste öka detsamma oupphörligt genom räntor m. m., hoparbetade i svett och under bittra bekymmer.

72. *Vill socialdemokratien införa sitt nya samhälle plötsligt och våldsamt?*

— Nej, innan betingelserna för ett nytt samhälle föreligga, kan det icke existera.

73. *Huru uppstå dessa betingelser?*

— Genom utveckling och ombildning af de bestående förhållandena; genom kapitalismen och i den mån arbetareklassen

genomsyras af klassmedvetande och utvecklar sina moraliska och andliga förmögenheter.

74. *Om denna utvecklingsgång med nödvändighet fortgår, hvartill behöfves då socialdemokraternas agitation?*

— Därigenom lindras det gamla samhällets födslovändor. Socialdemokraterna vilja upplysa folket och visa det hvad det har att göra, för att fortast möjligt komma ur det kapitalistiska helvetet. Dessutom har socialdemokratien den af alla andra partier försummade plikten att motarbeta mot folket riktade reaktionära anslag.

75. *Du menar socialdemokraternas politiska kamp?*

— Ja! Alla andra partier, utan undantag äro folkfientliga, emedan de företräda kapitalisternas intressen och vilja bibehålla det bestående. Regeringen handlar i samförstånd med dessa partier, då hon gör allt för att motarbeta och förfölja dem som kämpa för folkets välfärd.

76. *Socialdemokratien vill ju eröfra den politiska makten?*

— Blott som ett medel till befrielse, icke för att upphäva arbetareklassen till herskare öfver de andra klasserna, utan för att afskaffa klassherradömet. Socialdemokratien vill ett fritt samhälle.

77. *I det »fria samhället» råder naturligtvis den fria kärleken?*

— Du borde hällre frågat om inte den snarare tillhör det kapitalistiska samhället, hvilket behandlar »kärleken» som en annan marknadsvara.

I tidningarnes annonsafdelningar och genom giftermålsbyråarne bedrifves handeln mellan pengar och »kärlek» öppet inför offentligheten, eljest sker den under de konventionella »goda sedernas» täckmantel. Inom de besittande klasserna har kärleken och äktenskapet underordnats lagen för tillgång och efterfrågan. Däraf larmet och uppståndelsen om någon gång en rik man tager till hustru en fattig flicka. Den fria »kärleken» köper kapitalismen sig på gatan, i bordellerna eller i egna, yppiga salonger. Det socialdemokratiska samhället kommer att besitta ett annat slag af fri kärlek: det på sympati hvilande förbundet mellan fria människor.

78. *Alltså kvinnogemenskap?*

— Sådan råder nu inom de besittande klasserna, hvilka köpa sig kvinnor. I det socialistiska samhället, där båda könen

ha lika rättigheter och lika plikter, kommer umgänget att hvilat på en sedligare grundval, än under nuvarande förhållanden.

79. *Men man säger dock att ni vilja förstöra moralen?*

— Äfven det gör det kapitalistiska samhället hvares första moralbud heter: guldets skall regera världen. Genom detta bud hindras nu utvecklingen af alla goda och ädla sidor i den mänskliga naturen. Kapitalismen väcker guldtörst och girighet, alstrar tjuftar, bedragare, mördare och förbrytare af alla slag. Socialismen afskaffar de flesta orsakerna till brott, hvilka ligga i privategendomssystemet och den därpå uppstående kampen för tillvaron.

80. *Du anser inte kampen för tillvaron berättigad?*

— Jo, för djurvärlden men inte för den civiliserade mänskligheten. Kapitalismen tvingar människorna att kämpa som vilddjur mot hvarandra, då förnuftet bjuder dem att stå solidariska bredvid hvarandra, för att gemensamt aftvinga naturen det mesta möjliga till allas välfärd.

81. *Hur ha ni det ifråga om religionen?*

— Religionen är hvarje människas privatsak. Religionen kan icke afskaffas, som några ifröre tro, emedan den beror på ett mänskligt behof att söka mera bakom företeelserna, än som kan upptäckas vid iakttagelse genom våra sinnen. Detta behof tillfredsställes på olika sätt, som bevisas genom de olika åskådningarna. Några tillfredsställa det genom sträfvan efter kunskaper, andra genom att tro på något öfversinligt. Så länge människor finnas, hvilka ha behof af öfversinliga förklaringar öfver tingen, kan man icke förbjuda dem att tillfredsställa detta behof.

82. *Socialismen är sålunda icke någon motståndare till religionen?*

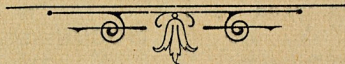
— Icke till religionen sådan den här ofvan förklarats, men till den religion, hvilken begagnas som medel att hålla folket nere i förtryck, okunnighet och underkastelse. Religionens tjänare äro för det mesta också handlangare åt storkapitalet, i det de förklara utsugningen tillhöra den »gudomliga världsordningen».

83. *Står inte socialismen i strid med den mänskliga naturen, som ju är egoistisk?*

— Det är ett gängse slagord från våra motståndare. Själfbevarelsedriften eller egoismen är en nödvändig egenskap för alla lefvande väsen och äges också af både plantor och djur. Denna

naturliga och sunda egoism är i för sig god. Men kapitalismen stegrar människans egoistiska drifter till en onaturlig höjd. Ett annat samhälle kommer att inskränka egoismen. Därför äro människorna annorlunda nu än för 2,000 år sedan, då de lefde gemensamt i stammar och därför bli de äfven annorlunda i det socialistiska samhället.

Och nu låtom oss sätta till alla våra krafter för störtande af det gamla förmultnade, som måste ramla, och för införande af ett samhällsskick där orden *frihet, jämlikhet och broderskap* äro icke blott fraser, utan där *allas lycka* är det helas gemensamma lag.

Å Arbetarepartiets expedition, Stockholm, Klara Norra Kyrkogata 12, i tr., erhålles en förträfflig samling socialdemokratisk litteratur, hvaraf framhållses:

Carl Marx' Ekonomiska läror.

Från tyskan af *Fr. Sterky*.
4 häften à 50 öre.

Ned med Socialdemokraterna!

Af *Vilhelm Bracke*.

Öfvers. af S. . . y. 32 sid. Pris 15 öre.

Sanning utan präster och jurister,

16 sid. — 10 öre.

Kan sparsamhet rädda proletariatet?

Af *A. Wermelin*. Pris 15 öre.

Några ord till Sveriges jordbruksarbetare.

Af *A. R.* Pris 5 öre.

Individualism och socialism.

Af *Herm. Bahr*. Pris 30 öre.

En predikan om lyxen.

Af *Atterdag Wermelin*. Pris 10 öre.

8-timmarsdagen.

Af *Pehr Erikson*. Pris 20 öre.

Fackföreningarnes uppgift.

Af *H—n*. Pris 3 öre. Större rekvisition 2 öre.

Hvad vilja socialdemokraterna?

Af *A. R.* — Pris 5 öre.

Det ondas rot.

Ett altvarsord till våra jordbruksarbetare.

Af *Saxon*. Pris 5 öre.

Om våra tjänstflickors ställning.

Af *Oscar Nissen*. Öfvers. af *K. T—l*.
Pris 5 öre.

Ur kapitalets värld.

Socialismen i skizzer af *Ax. Danielsson*.
Pris 35 öre.

Arbetareståndets mål och medel.

Af *C. A. Johnsson*. Pris 15 öre.

Angrepp och försvar.

af *W. Liebknecht*. Pris 25 öre.

Vid efterkrafts-rekvisition för 5 kr. erhålles 33 proc. rabatt. Kommissionärer antagas Sparmärken emottagas i likvid.

Ingen bildningssökande medborgare, som önskar sätta sig in i dagens mäst brännande frågor, bör underlåta att läsa dessa skrifter.

Obs. I Enskilda häften sändes emot insändande af spar- eller frimärken.

Eldbranden

eller

Harmonien mellan kapital och arbete.

Från engelskan af *Ejnar*. Pris 15 öre.

Rösträtt och Arbetarörelse.

af *Hj. Branting*. Pris 15 öre.

Socialismens hörnsten.

Historisk och teoretisk framställning af läran om värdet.

Af *Ax. Danielsson*. Pris 25 öre.

Socialismens möjlighet.

af *O. Dahlqvist*. Pris 15 öre.

Rikedomens tyranni.

Af *V. Åhlund*. Pris 20 öre.

Jorden ett paradys.

Af *van Kol*. Pris 10 öre.

Socialistisk Sångbok.

Pris 25 öre.

Socialistisk katekes.

Pris 15 öre.

Socialdemokratien och dess syften.

Af *W. Liebknecht*.

Öfvers. af *Fr. Sterky*. Pris 15 öre.

Flygskrift för

Åttatimmarsdagen.

Af *A. R.* Pris 5 öre.

Det glada England.

af *Robert Blatchford*. Pris 1,50.

Hvad vi vilja.

Af *Aug. Bebel*. Pris 35 öre.

Socialistiska ströskrifter.

Flera olika häften. 5 öre ex.

Gif akt!

Agitationsskrift för militären. Pris 2 öre.

Till våra kvinnor.

Af *Karolus*. Pris 2 öre.

Hvar och en som vill sätta sig in i den Svenska Arbetarörelsens historia bör köpa

Förhandlingarne

öfver de Kongresser som afhållits.
Pris 70 öre.

Partistytelsen.